OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

Lausunto

13.10.2026

VN/409/2026
VN/409/2026-OKM-80

Eduskunta Hallintovaliokunta
Valiokunnan kokous 14.10.2026

OKM:n lausunto: HE 175/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2027

Valtion vuoden 2027 talousarviossa opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokan määrärahataso kasvaa noin 0,2 mrd. eurolla. Keskeisimmät määrärahamuutokset aiheutuvat hallitusohjelman mukaisista lisäyksistä, indeksikorotuksista ja sopeuttamistoimenpiteistä. Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen vahvistamisen taso nousee hallitusohjelman mukaisesti 200 milj. euroon vuonna 2027.

Hallinnonalan lakisääteiset indeksikorotukset muodostavat lisäyksistä n. 156 milj. euroa. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan valtionosuudet kunnille ovat noin 1,3 mrd. euroa. Hallinnonalan valtionavustuksista kunnille kohdistuu arviolta 198 milj. euroa.

Vuoden 2027 valtionosuuden indeksikorotus (3,5 %) lisää kuntien ja kuntayhtymien valtionosuuksia arviolta 34,9 milj. euroa. Ammatillisen koulutuksen rahoituksen vuoden 2027 indeksikorotuksesta (2,7 %) kohdistuu kunnille ja kuntayhtymille arviolta 19,7 milj. euroa.

Opetus- ja kulttuuritoimen toimialaan liittyy myös kuntien peruspalvelujen valtionosuuksien indeksikorotuksen leikkauksen kasvattaminen 2,8 prosenttiyksikköön, mikä tarkoittaa 60 milj. euron lisäsäästöä peruspalveluiden valtionosuuksiin.

Varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus ja vapaa sivistystyö

Varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen sekä vapaan sivistystyön toimintoihin ehdotetaan yhteensä 0,9 mrd. euroa. Osana kuntien peruspalveluiden rahoitusjärjestelmää vastuualueen rahoituksesta toteutuu lisäksi noin 10 mrd. euron kokonaisuus.

Varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen sekä vapaan sivistystyön vastuualueilla ensi vuoden talousarviossa on merkittäviä panostuksia laadukkaiden ja tasa-arvoisten palveluiden järjestämisen edellytyksiin sekä kehittämistoimintaan.

Postiosoite **Postadress** **Postal Address**	**Käyntiosoite** **Besöksadress** **Office**	**Puhelin** **Telefon** **Telephone**	**Faksi** **Fax** **Fax**	**s-posti, internet** **e-post, internet** **e-mail, internet**
Opetus- ja kulttuuriministeriö				
PL 29 00023 Valtioneuvosto	Meritullinkatu 10 Helsinki	0295 16001 +358 295 16001		kirjaamo.okm@gov.fi

Perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen vahvistamiseen ehdotetaan hallitusohjelman toimenpiteiden vuoksi 50 milj. euron lisäystä vuodelle 2027. Määrärahalisäys kohdistetaan varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen tasa-arvoavustuksiin. Lisäyksen myötä varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen koulutuksellista tasa-arvoa edistävän avustuksen määrärahataso nousee 75 miljoonaan euroon vuonna 2027. Lisäksi käynnistetään kokeilu kokonaiskoulupäivästä. Kokonaiskoulupäivä mahdollistaa sen, että koulun yhteydessä järjestetään oppilaille myös harrastustoimintaa. Alueelliseen kokeiluun varataan 2 miljoonaa euroa, joka kohdistuu kuntiin.

Varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen rahoituksesta valtaosa sisältyy valtionvarainministeriön pääluokkaan osana kuntien peruspalveluiden rahoitusjärjestelmää. Opetus- ja kulttuuritoimi osallistuu aktiivisesti peruspalveluiden valtionosuuksien budjetointiprosessiin.

Vapaan sivistystyön rahoitukseen ehdotetaan 181,6 miljoonaa euroa. Vuoden 2027 alusta kotoutumiskoulutuksen rahoitus kerätään yhteen kanavaan ja koulutustehtävä siirtyy vapaan sivistystyön järjestäjiltä kunnille. Uudistuksen myötä vapaassa sivistystyössä järjestettyyn kotoutumiskoulutukseen ei enää varata määrärahoja lukuun ottamatta valtionavustuksin rahoitettavaa maahanmuuttajanaisten koulutusta ja viittomakielistä koulutusta. Määrärahaa siirretään kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen 3,1 milj. euroa luku- ja kirjoitustaidon koulutuksen järjestämiseen.

Ammatillinen koulutus ja lukiokoulutus

Ammatillisen ja lukiokoulutuksen määrärahatasoksi ehdotetaan 1,446 mrd. euroa. Lisäksi toisen asteen koulutuksen rahoitus sisältää noin 1,8 mrd. euroa kuntien rahoitusosuutta. Toisen asteen koulutuksen järjestäjille myönnettävä rahoitus on yhteensä noin 3,2 mrd. euroa, josta ministeriö kohdentaa päätöksillään ammatilliseen koulutukseen 2,1 mrd. euroa ja lukiokoulutukseen 1,1 mrd. euroa.

Toisen asteen ammatillisen ja lukiokoulutuksen opiskelijoiden oikeutta oppimisen tukeen ja erityisopetukseen vahvistavia ja tuen jatkuvuutta turvaavia toimia jatketaan hallitusohjelman linjausten mukaisesti. Tavoitteena on, että jokainen opiskelija saa oikea-aikaisesti tarvitsemansa oppimisen tuen edetäkseen toisen asteen opinnoissa tavoitteidensa mukaisesti.

Vuonna 2026 käynnistetyssä kahdeksanvuotisessa ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kehittämisen kokeilussa ja uudistetuilla rahoitusperusteilla luodaan koulutuksen järjestäjille kannusteet ja ohjausmekanismit, joilla koulutustarjonta suuntautuu nykyistä paremmin työ- ja elinkeinoelämän ja väestön osaamistarpeiden mukaisesti. Uudistuksilla tuetaan samalla myös laadukkaan opetuksen ja ohjauksen järjestämistä.

Englanninkielisen lukio-opetuksen tarjontaa vahvistetaan ja englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittaminen mahdollistetaan syksystä 2028 lukien. Tavoitteena on vahvistaa heikosti suomen tai ruotsin kieltä taitavien nuorten sivistyksellisiä oikeuksia. Mahdollistetaan yhden taito- ja taideaineen kokeen suorittaminen osana ylioppilastutkintoa ja yhden pakollisen ylioppilaskokeen korvaaminen taito- ja taideaineen kokeella syksystä 2029 lukien. Uudistus monipuolistaa opiskelijan mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan ylioppilastutkinnossa. Muutokset koskevat ensimmäistä kertaa syksyllä 2027 aloittavia opiskelijoita.

EU- ja ETA-valtioiden ulkopuolelta opiskelijan oleskeluluvalla saapuville toisen asteen koulutuksen opiskelijoille on otettu käyttöön lukuvuosimaksut 1.8.2026 alkaen. Lukuvuosimaksuvelvollisten opiskelijoiden koulutusta ei rahoiteta valtionosuusrahoituksella, minkä vuoksi koulutuksen järjestäjille myönnettävä rahoitus vähenee aiemmin päätetyn mukaisesti toisella asteella 18 milj. euroa, josta 12 milj. euroa vähennettiin vuonna 2026. Vähennyksestä ammatillisen koulutuksen osuus on 15 milj. euroa ja lukiokoulutuksen osuus 3 milj. euroa vuodesta 2027 lukien.

Toisen asteen koulutuksen indeksikorotuksen ja ammatillisen koulutuksen indeksitarkistuksen vaikutukset valtionosuuteen ovat yhteensä noin 32,5 milj. euroa ja kuntien rahoitusosuuteen 44,4 milj. euroa vuonna 2027.

Taide ja kulttuuri

Taiteen ja kulttuurin määrärahoihin ehdotetaan noin 569 miljoonaa euroa.

Taiteen ja kulttuurin toimialan valtionosuuksiin sisällytetään lakisääteiset indeksikorotukset ja kustannustason tarkistuksesta aiheutuvat muutokset. Indeksikorotukset sisällytetään myös ylimääräisiin taiteilijaeläkkeisiin ja kansallisten taidelaitosten rahoitukseen.

Nuorten kulttuurikokemukset mahdollistavaa valtakunnallista Taidetestaajat-toimintaa jatketaan ja siihen kohdistetaan kertaluonteinen 3,5 miljoonan euron rahoitus lukuvuodelle 2027–2028. Rahoitus toteutettiin allokoimalla uudelleen pääluokan muita menoja.

Liikuntatoimi ja nuorisotyö

Liikuntatoimen määrärahoihin ehdotetaan 176,5 miljoonaa euroa ja nuorisotyön määrärahoihin 70,8 miljoonaa euroa.

Eriytyneiden asuinalueiden liikuntapaikkojen korjausvelan purkuun kohdennetaan kertaluonteisesti 15 miljoonaa euroa, jolla edistetään yhdenvertaisia liikuntamahdollisuuksia. Määrärahan arvioidaan kohdistuvan lähes kokonaan kuntatalouteen. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valtionosuuden kustannuspohjan ja indeksin lakisääteiset tarkistukset nostavat koulutuskeskusten valtionosuutta yhteensä 2,260 milj. euroa.

Liikuntajärjestöjen ja valtakunnallisten nuorisoalan järjestöjen yleisavustustaso säilyy ennallaan, liikuntajärjestöillä noin 40,9 miljoonaa euroa ja nuorisojärjestöillä 18 miljoonaa euroa.

Liikunnallisuuden edistämiseksi jatketaan Suomi Liikkeelle -ohjelmakokonaisuuden toimeenpanoa. Vuonna 2027 Suomi liikkeelle -toimenpiteinä tuetaan muun muassa perheiden liikkumista, päiväkoti- ja koulupihojen luonnonmukaistamista, ikääntyneiden toimintakykyä, maaseudulla asuvien ja toiseen asteen opiskelijoiden liikkumista sekä pyöräilyyn kannustavien ympäristöjen kehittämistä. Lisäksi vahvistetaan etsivän nuorisotyön toimia toimintakyvyn tukemiseksi osana kutsuntoja. Ensi vuonna tullaan myös julkaisemaan Suomi liikkeelle -ohjelman tulosraportti ja ulkoinen arviointi, joista saadaan tärkeää tietoa toimenpiteiden vaikuttavuudesta. Vuosittaisesta 20 milj. euron määrärahasta kuntatalouteen kohdistuu yli puolet.

Koululaisten harrastamismahdollisuuksia edistävän Harrastamisen Suomen mallin avustustaso säilyy noin 19 miljoonassa eurossa. Mallin rahoitus jaetaan pääosin valtionavustuksina kunnille, jotka vastaavat mallin toteutuksesta oman kuntansa lasten ja nuorten toiveiden mukaan.

Budjettineuvos Timo Ertola

Jakelu Eduskunnan hallintovaliokunta

Tiedoksi OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Anita Westerholm
OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Laura Ollila
OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Crista Grönroos
OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Santeri Lohi
OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Andreas Elfving
OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Johanna Mantere
OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Toni Ahva
OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Heidi Backman
OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Elsi Juupaluoma
OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Lotta Pennala
OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Ina Mickos